I. Akmens amžiaus ir ankstyvojo metalų laikotarpio objektai
Stone Age and Early Metal Period Sites

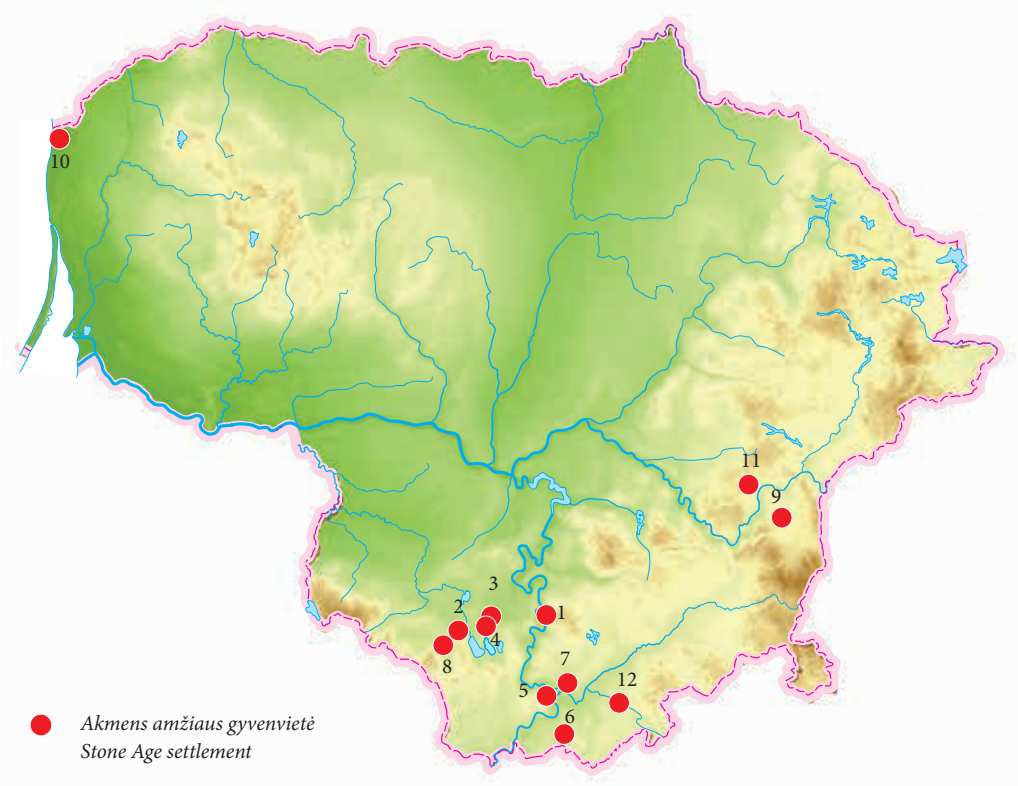

1. *Alytus (žr. IX)*
2. *Birsčiai (žr. II)*
3. *Cibiliekai (žr. II)*
4. *Daugirdai*
5. *Dubaklonis*
6. *Kabeliai*
7. *Merkinė (ir IX)*
8. *Mikniškiai (žr. II)*
9. *Šeškučiai*
10. *Šventoji (ir XV)*
11. *Verbiškės*
12. *Zervynos*

Karolis Duderis

Dubaklonio akmens amžiaus gyvenvietė

2021 m. Dubaklonio senovės gyvenvietės (UK 3662) teritorijos V pakraštyje (Varėnos r., Merkinės sen.), suprojektuotos elektros trasos vietoje, atlikti detalieji archeologiniai tyrimai. Ištirtas 220 m^2 plotas (13 perkasų), rasti 189 radiniai, kurie perduoti į MeKM. Gyvenvietė įkurta Nemuno slėnio plačiame vingyje, kur viršsalpinė terasa, iškilusi 10–12 m virš upės vandens lygio, sudaro masyvų giliai į upės slėnį įsiterpusį kyšulį. Gyvenvietės R pakraštys stačiu ir aukštu šlaitu leidžiasi upės link, Š jis terasuotas, Nemuno link nusileidžia dviem terasinėmis pakopomis. Vietovės paviršius banguotas, daug kur padengtas eroduotomis žemomis smėlio kopomis ir defliacinėmis įdubomis. Gyvenvietė užima apie 420x80–100 m dydžio miško, ariamų laukų ir sodybviečių plotą. Gyvenvietės teritorija stipriai pažeista erozijos, ilgalaikio arimo, statant pastatus, kasant įvairias duobes, tiesiant komunikacijas (Šatavičius E., Dubaklonis, Pamerkinė 1, *Ankstyvojo metalų laikotarpio gyvenvietės Lietuvoje*. Vilnius, 2018, p. 274–276).

1939 m. pirmus archeologinius radinius (titnagas ir molio indų šukės) šioje vietovėje aptiko K. Jablonskis. 1974 m. gyvenvietės radinius aprašė R. Rimantienė (*LAA*, t. I, 1974, p. 63). 1978, 2000–2002 m. gyvenvietės teritorijoje vykdyti žvalgymai, kurių metu aptikta atsitiktinių titnaginių dirbinių (*KPC PB*, f. 27, ap. 1, b. 76, p. 33; *LIIR*, f. 1, b. 3545, p. 19, 26b, 30, 46; 3760, p. 37–40, 104–106; *ATL 2001 metais,* 2002, p. 236–237). 1998 m. senovės gyvenvietės Š pusėje, tilto per Nemuną PR pusėje (apie 400 m į Š nuo gyvenvietės Š ribos) žvalgomuosius tyrimus atliko Dž. Brazaitis. Tyrimų metu iškasti 3 šurfai (1x1 m dydžio), kuriuose 0,8–1,2 m gylyje rastas akmenų grindinys (*LIIR*, f. 1, b. 3084).

2021 m. vykdytų tyrimų metu perkasų 1–4 vietose po miškožemio su užpustyto smėlio sluoksniu 20–60 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus atidengtas geltonos spalvos smėlio sluoksnis, kurio storis vidutiniškai siekė apie 10–40 cm. Jame fiksuota degėsėlių priemaišų bei rasta pavienių titnago nuoskalų, skelčių ir jų fragmentų. Perkasoje 1 aptiktas titnaginis peilis (1 pav.), pagamintas iš skeltės, perkasoje 4 aptiktas titnaginis grandukas.

0 3 cm

1 pav. Perkasoje 1 rastas titnaginis peilis. K. Duderio nuotr.

Fig. 1. A flint knife found in trench 1.

Perkasų 5–13 vietoje, kur tyrimai vykdyti esamo miško keliuko plote, po 50–30 cm storio permaišyto smėlio sluoksniu atidengtas 5–20 cm storio geltonos spalvos smėlio sluoksnis (atskirose tirtų perkasų atkarpose). Gruntinio keliuko viršutinėje dalyje permaišytame smėlyje rasta pavienių natūralaus titnago gabaliukų, titnago nuoskalų, skelčių ir jų fragmentų. Be šių radinių, aptikta keletas titnaginių peilių (?) fragmentų, keli gremžtukai ir grandukai. Taip pat rasti keli titnaginiai skaldytiniai (frontalinis skaldytinis perkasoje 7, dvigalis prizminis skaldytinis perkasoje 11) bei pagal morfologinius ir technologinius bruožus tipologiškai išskirtas titnaginis kirvelis kaltelis, kurio ašmenys buvo suformuoti „Tranše“ tipo nuskėlimu.

Remiantis tyrimų metu surinktais negausiais titnago radiniais, galima daryti išvadą, jog tirtoje vietoje fiksuotas geltonos spalvos smėlio sluoksnis gali būti priskirtinas vėlyvajam mezo-

litui – neolito pradžiai. Tik perkasoje 11 rastas nedidelis dvigalis prizminis skaldytinis turėtų būti datuojamas vėlyvojo paleolito pabaiga – mezolito pradžia.

Dubaklonis Stone Age Settlement

An excavation (13 trenches totalling 220 m^2) was conducted on the grounds of Dubaklonis Stone Age Settlement (Varėna District, S Lithuania). At a depth of 20–60 cm, trenches 1–4 yielded a 10–40 cm thick layer of yellow sand with isolated flint artefacts (Fig. 1), blades, and flakes. Trenches 5–13 yielded a layer of sand with isolated flint artefacts (Fig. 2), blades, and flakes that had been disturbed during the construction of the road. Based on the discovered chance finds, the Stone Age settlement dates to the Late Mesolithic – Early Neolithic.

Lukas Gaižauskas,
Giedrė Piličiauskienė,
Gytis Piličiauskas

Kabelių akmens amžiaus gyvenvietė 7

2021 m. atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai Kabelių akmens amžiaus gyvenvietėje 7 (Varėnos r., Marcinkonių sen.). Gyvenvietė yra į ŠV nuo Grūdos upelio, pralaidos kelyje tarp Ašašninkų ir Kabelių kaimų (1 pav.). Kabelių akmens amžiaus gyvenvietę 7 1995 m. aptiko T. Ostrauskas, ariamoje pakilumoje surinkęs gausybę akmens amžiumi datuojamų titnago radinių (*ATL 1994 ir 1995 metais*, 1996, p. 320–323). 2000 m. imant mėginį palinologiniams tyrimams, uždurpėjusioje lomoje į PV nuo ariamo lauko grąžtas atsitrenkė į kaulą, todėl 2001 m. T. Ostrauskas tyrimus šioje radimvie-

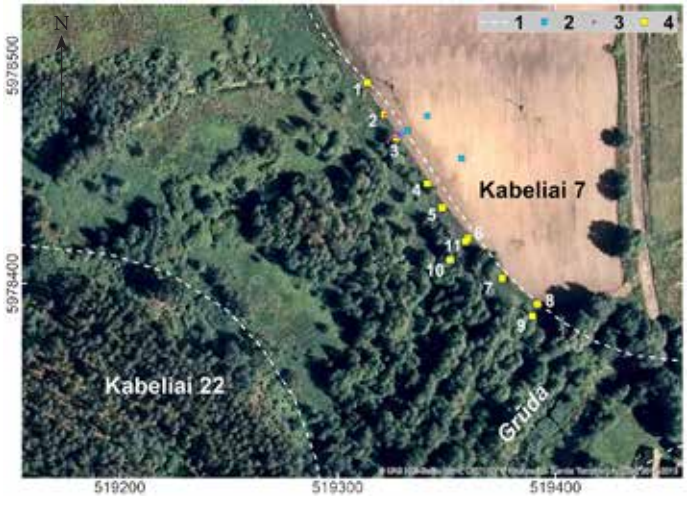

1 pav. 2021 m. Kabelių akmens amžiaus gyvenvietėje 7 atliktų ir ankstesnių archeologinių tyrimų planas: 1 – apytikslė buvusio ežero kranto linija; 2 – 2001 m. T. Ostrausko tirti šurfai; 3 – 2014 m. G. Piličiausko tirti gręžiniai; 4 – 2021 m. tirti šurfai. L. Gaižausko brėž.

Fig. 1. A plan of the 2021 and earlier archaeological investigations at Kabeliai Stone Age Settlement 7: 1 – approximate shoreline of the former lake; 2 – Ostrauskas' 2001 test pits; 3 – Piličiauskas' 2014 boreholes; 4 – the 2021 test pits.